

11 kastes selle vagusid
 ja pudendades selle mullapaniku.
 Vähapüskidega sa teed maad
 pehmeks
 ning õnnistad selle kasvua.
 12 Sa ehid aasta oma headusega
 ja su jäljed tilguvad õli.
 13 Rohkla vainud haljendavad
 ja kangud võotavad end
 ilutsemisega,
 14 nurmed rõivastavad
 lambakarjadesse

OLEVISTE PIIBLIKOO

PIIBEL RONGIAKNAST

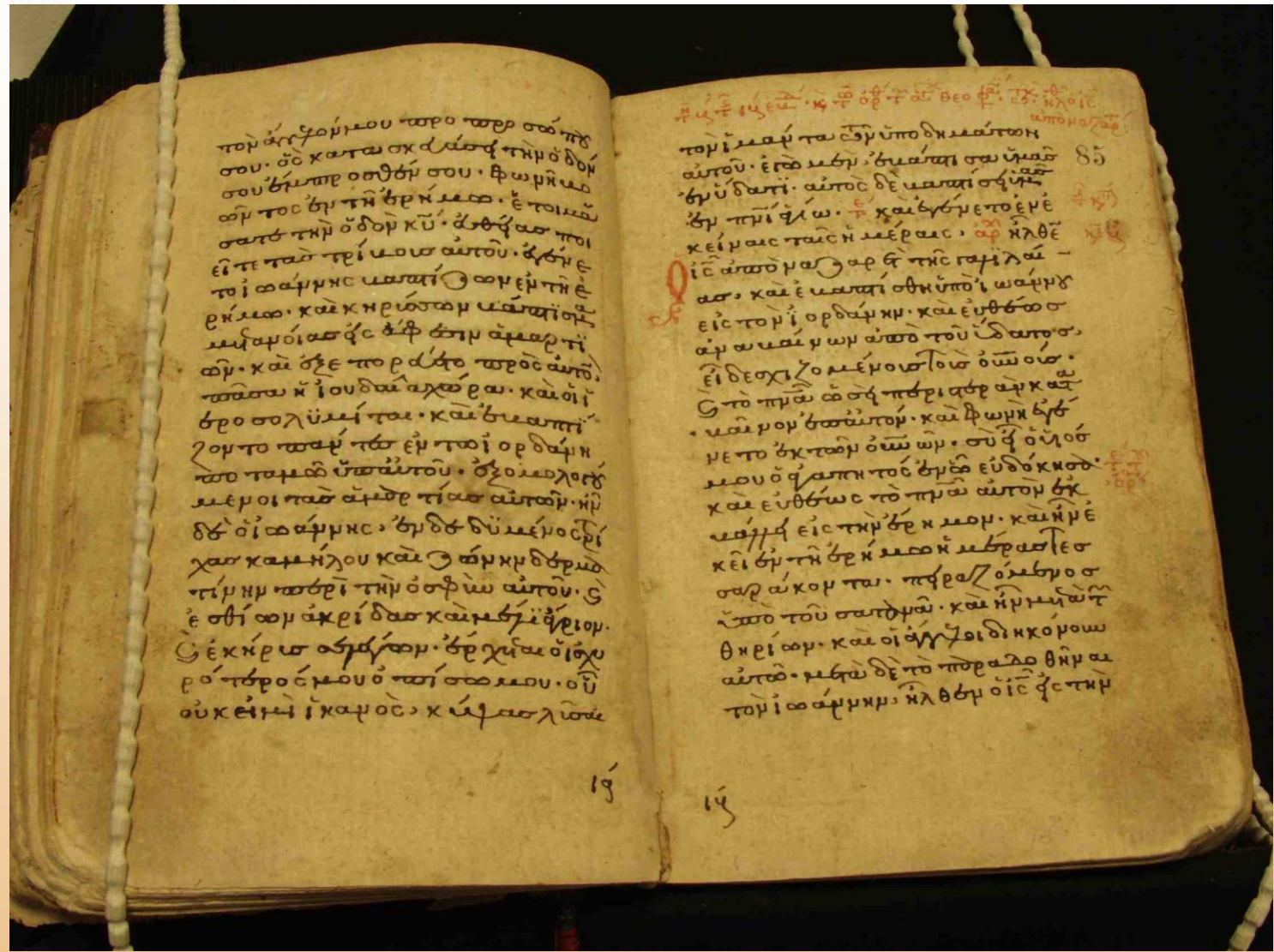
MUUD KIRJAD

Veljo Kaptein

MUUD KIRJAD

- HEEBREA KIRI
- JAAKOBUSE KIRI
- 1PEETRUSE KIRI
- 2PEETRUSE KIRI
- 1 JOHANNESE KIRI
- 2 JOHANNESE KIRI
- 3 JOHANNESE KIRI
- JUUDA KIRI

HEEBREA KIRI

OLUKORD:

- **SUUNATUD HEEBREALASTELE EHK JUUDI PÄRITOLU KRISTLASTELE, KIRJUTATUD UMBES 64-68 p.Kr.**

AUTOR:

- **A) PAULUS, B) PAULUSE ÕPILANE, C) PAULUSE KOOLKOND – NII VÕI TEISITI: KIRI ON PAULIINLIK – ST PAULUSELE JA TEMA ÕPILASTELE ISELOOMULIK NII SISU, ÜLESEHITUSE KUI STIILI POOLEST**

EESMÄRK:

- **SELGITADA JUUDIKRISTLASTELE UUENDATUD KORDA KRISTUSES. HEEBREA KIRI VRD ROOMA KIRI – ÜKS JUUTIDELE JA TEINE PAGANATELE. NB! TEOLOOGILISE SÜGAVUSE POOLEST ON HEEBREA KIRI VÕRRELDAV ROOMA KIRJAGA!**

HEEBREA KIRJA TEMAATILINE JAOTUS

- KRISTUSE ISIKU ÜLEOLEK PROHVETITEST 1:1-1:3
 - KRISTUSE ISIKU ÜLEOLEK INGLITEST 1:4-2:18
 - KRISTUSE ISIKU ÜLEOLEK MOOSESEST 3:1-4:13
-
- KRISTUSE TÖÖ TEMA PREESTRIAMETIS 4:14-7:27
 - KRISTUSE TÖÖ TEMA LEPINGUS 8:1-8:13
 - KRISTUSE TÖÖ TEMA PÜHAMUS JA ENESEOHVARDUSES 9:1-10:18
-
- TÄIELIK USUKINDLUS 10:19-11:40
 - USU LÄBIKATSUMINE 12:1-12:29
 - ÕHUTUS ARMASTUSEKS 13:1-13:25

MILLES SEISNEB HEEBREA KIRJA VÄÄRTUS? MILLINE ON SELLE KIRJA PANUS PIIBLIS?

- HEEBREA KIRJA VORM ON UNIKAALNE
- HEEBREA KIRJAS ON PIKIM TSITAAT VANAST TESTAMENDIST!
- KIRJA TEOLOOGILINE MÕJU KRISTLIKUS ÕPETUSES ON SUUR. KIRI ESITAB KRISTUST KUI JUMALIK-INIMLIK ISIKUT PROHVETI, PREESTRI JA KUNINGA AMETIS. TEMA JUMALIKKUS 1:1-3,8, INIMLIKKUS 2:9,14,17-18.
- ÜLE 20 KORRA ON KASUTATUD KRISTUSE KOHTA KÕIGE ERINEVAMAID TIITLEID: ÜLEMPREESTER, VAHEMEES, KÕIGE VALITSEJA, APOSTEL, AUTOR, TÄIDESAATJA JNE

HEEBRA KIRJA OLULISED PIIBLISALMID

- „Sest Jumala Sõna on elav ja vägev ja teravam kui ükski kaheterane mõõk ning tungib läbi, kuni ta lõhestab hinge ja vaimu, liikmed ja üdi, ja on südame meelsuse ja mõtete hindaja,“ **Hb 4:12**
- „Preestriameti muutmisega sünnib paratamata ka käsuõpetuse muutus.“ **Hb 7:12**
- „Peaaegu kõik puhastatakse verega käsuõpetuse järele, ja ilma verd valamata ei ole andeksandmist olemas.“ **Hb 9:22**
- „Ja otsekui inimestele on määratud kord surra, aga pärast seda on kohus,“ **Hb 9:27**
- „Ärgem jätkem maha oma koguduse kooskäimisi, nõnda nagu mõnel on kombeks, vaid manitsegem üksteist, ja seda enam, et näete selle päeva lähenevat.“ **Hb 10:25**
- „Usk on kindel usaldus selle vastu, mida oodatakse ja veendumus selles, mida ei nähta.“ **Hb 11:1**

JAAKOBUSE KIRI – TEGUTSEV USK

OLUKORD:

- KIRJUTATUD TÕENÄOLISELT JERUUSALEMMASS MESSIAANLIKELE KOGUDUSTELE IISRAELIS u. 46-49 p.Kr.

AUTOR:

- ISSANDA VEND JAAKOBUS, 1Kr 15:7

PÕHITEEMA JA ÜLESEHITUS:

- KIRJA PÕHITEEMA ON **USK**
- USU LÄBIKATSUMINE 1:1-18
- USU OMADUSED 1:19-5:6
- USU VÕIDUD 5:7-20

JAAKOBUSE KIRJA OLULISED PIIBLISALMID

- „Puhas ja laitmatu jumalateenistus Jumala ja Isa ees on see: vaeslaste ja lesknaiste eest hoolitseda nende viletsuses ja hoida ennast maailmast reostamatuna.“ **Jk 1:27**
- „Aga igaüht kiusatakse, kui tema enese himu teda veab ning ahvatleb; pärast kui himu on rasestunud, toob ta patu ilmale, aga kui patt on täiesti tehtud, sünnitab ta surma.“ **Jk 1:14-15**
- „Kui te tõesti täidate kuninglikku käsku Kirja sõna järele: „Armasta oma ligimest nagu iseennast!“, siis te teete hästi; kui te peate ühest rohkem lugu kui teisest, siis te teete pattu ja käsk tunnistab teid üleastujaiks.“ **Jk 2:8-9**
- „Alistuge Jumalale! Seiske vastu kuradile, siis ta põgeneb teie juurest!“ **Jk 4:7**

1 PEETRUSE KIRI

OLUKORD:

- KIRJUTATUD ROOMAS KAS VAHETULT ENNE TAGAKIUSU VÕI SELLE AJAL KRISTLIKELE (JUUDI)KOGUDUSTELE VÄIKE-AASIAS u. 62-64 p.Kr.

AUTOR:

- APOSTEL SIIMON (KEEFAS) PEETRUS, JEESUSE KRISTUSE JÜNGER

PÕHITEEMAD:

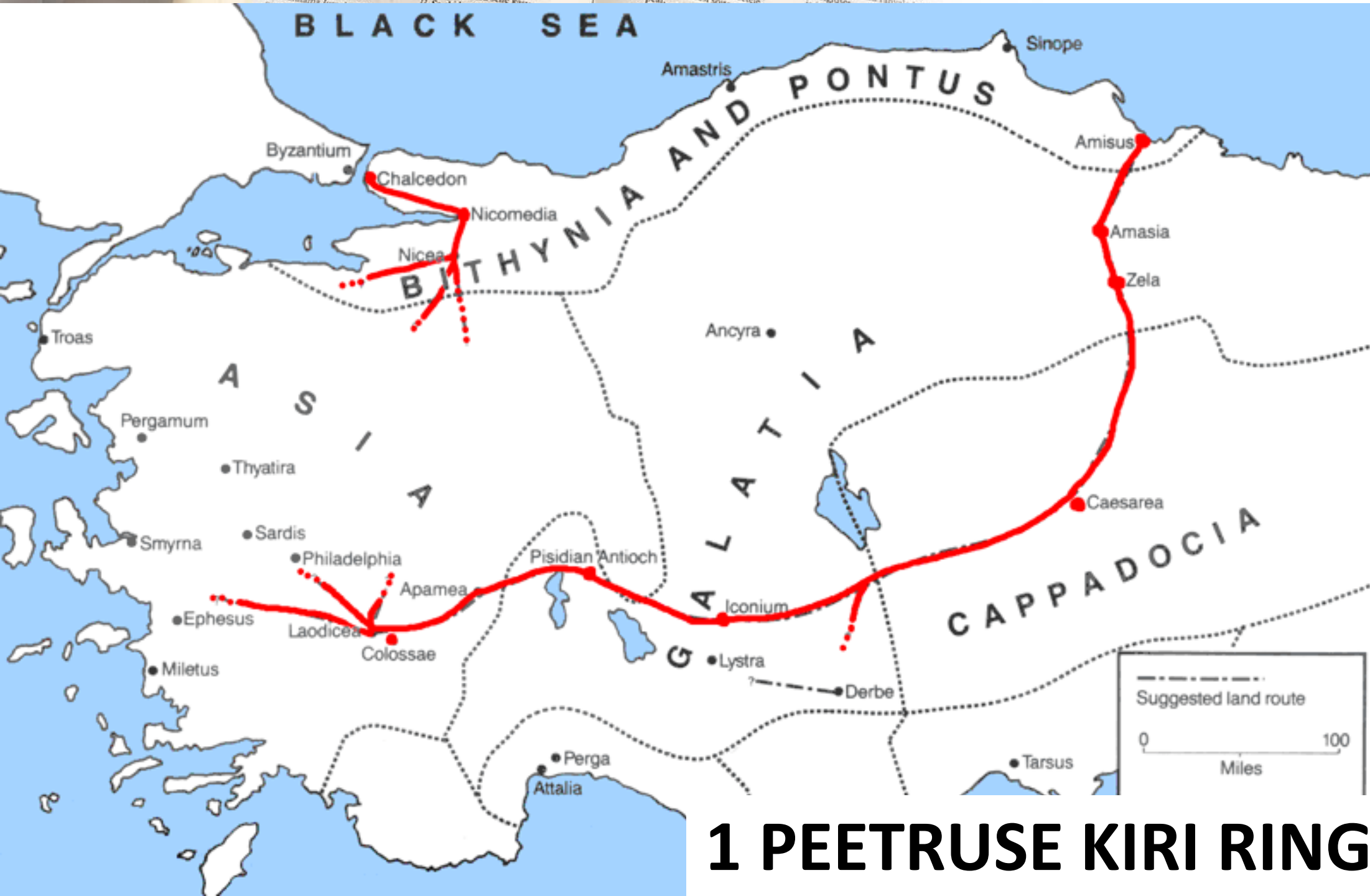
- USKLIKU PÜHADUS, KRISTUSE KANNATUSED, KANNATAMINE KRISTLASENA,
- JUMALA SUVERÄÄNSUS PÄÄSTMISEL JA ELUS, JUMALA ARM, PÜHA VAIMU TÖÖ, KOGUDUS KUI JUMALA RAHVAS, NÄHTAMATU VAIMSE MAAILMA REAALSUS, JUMALA USALDAMINE IGAPÄEVASES ELUS.

KIRJA TEMAATILINE JAOTUS:

- USKLIKU PÄÄSTE 1:1-2:12 - PÜHADUS
- USKLIKU ALISTUMINE 2:13-3:12 - HARMOONIA
- USKLIKU KANNATAMINE 3:13-5:14 – ALANDLIKKUS KRISTUSE EESKUJUL

1 PEETRUSE KIRJA OLULISED PIIBLISALMID

- „Nõnda nagu see, kes teid on kutsunud, on püha, saage ka ise pühaks kõigis eluviisides; sest on kirjutatud :“Olge pühad, sest mina olen püha!” **1Pt 1:15-16**
- „Austage kõiki, armastage vendi, kartke Jumalat, austage kuningat!” **1 Pt 2:17**
- „Aga kui te head tehes ja kurja kannatades püsite kannatlikena, siis see on arm Jumala juures!” **1Pt 2:20**
- „Naised, olge allaheitlikud oma meestele, et ka need, kes ei ole sõnakuulelikud sõnale, naiste eluviiside läbi võidetaks ilam sõnata usule, kui nad vaatavad, kuidas te elate jumalakartuses puhast elu.“ **1Pt 3:1-2**
- „Mehed, elage naisega targasti kui nõrgema astjaga ja osutage neile austust, sest nad on elu armuanni kaaspärijad nagu teiegi, et teie palved poleks tagajärjeta.“ **1Pt 3:7**

1 PEETRUSE KIRI RINGLUSES

2 PEETRUSE KIRI

OLUKORD:

- KIRJUTATUD TÕENÄOLISELT ROOMAS VAHETULT ENNE APOSTLI SURMA (1Pt 1:14) u 64-66 p.Kr. VÄIKE-AASIA KOGUDUSTELE (2Pt 3:1), KELLEGA PEETRUSEL OLI TIHE SIDE OMA TEGEVUSE JA KUULUTUSE LÕPUNI

AUTOR: APOSTEL PEETRUS

TEMAATILINE JAOTUS:

- KRISTLASE ISELOOMU KASVATAMINE, APOSTLI ISIKLIK KOGEMUS 1:1-21
- HOIATUSED VALEÕPETUSTE JA VALEÕPETAJATE EEST 2:1-22
- VASTUSED KRISTUSE TAASTULEKUGA SEOTUD KÜSIMUSTELE 3:1-18

KIRJA „SÜDA“:

- KRISTLIKU USU ALUSEKS ON JUMALA ENESEILMUTUS (MUUTMISE MÄGI) JA TÄIELIK TOETUMINE PÜHAKIRJA AUTORITEEDILE – 2Pt 1:16-21

2 PEETRUSE KIRJA OLULISED PIIBLISALMID

- „Sellepärast vennad, püüdke seda enam teha kindlaks oma kutsumine ja valik; sest kui te seda teete, siis te ei komista iialgi.“ **2Pt 1:10**
- „Aga valeprohveteidki tõusis rahva seas, nõnda nagu teiegi seas saab olema lahkõpetajaid, kes salamahti toovad sisse hukutavaid valeõpetusi, salgavad ära peremehegi, kes nad on ostnud, ja tõmbavad eneste peale äkilise hukatuse.“ **2Pt 2:1**
- „Issand ei viivita oma töötust täitmast, nõnda nagu mõned peavad seda viivituseks, vaid tema on pika meelega teie vastu; sest ta ei taha et keegi hukkuks, vaid et kõik tuleksid meeleparandusele!“ **2Pt 3:9**
- „Aga meie ootame tema töötuse jäerele uusi taevaid ja uut maad, kus õigus elab!“ **2Pt 3:13**
- „Kasvage meie Issanda ja Õnnistegija Jeesuse Kristuse armus ja tunnetuses.“ **2Pt 3:18**

1 JOHANNESE KIRI

OLUKORD: KIRJUTATUD EFESOSES u 90 p.Kr. VÄIKE-AASIA KOGUDUSTELE, KUS JOHANNES TEENIS

AUTOR: APOSTEL JOHANNES

PÕHITEEMA:

- KIRJA PÕHITEEMA ON OSADUS JUMALAGA EHK SUHE JUMALAGA (vt 1Jh 2:28 ja 1Jh 5:13!)

KIRJA TEMAATILINE JAOTUS:

- TINGIMUSED OSADUSEKS JUMALAGA 1:1-2:14
- HOIATUSED SUHTEKS JUMALAGA 2:15-2:27
- OSADUSE TUNNUSJONED, ARMASTUS 2:28-5:3
- JUMALAGA SUHTE TAGAJÄRJED 5:4-5:21

1 JOHANNENESE KIRJA OLULISED PIIBLISALMID

- „Kui me ütleme, et meil on osadus temaga, aga käime pimeduses, siis me valetame ega tee tõtt.“ **1Jh 1:5**
- „Kui me oma patud tunnistame, on tema ustav ja õige, nii et ta meile annab patud andeks ja puhastab meid kõigest ülekohtust.“ **1Jh 1:9**
- „Sest kõik, mis on maailmas, lihahimu, silmahimu ja elukõrkus, ei ole Isast, vaid on maailmast. Ja maailm kaob ja tema himu; aga kes teeb Jumala tahtmist, püsib igavesti.“ **1Jh 2:16-17**
- „Vaadake, missuguse armastuse Isa meile on andnud, et meid hüütakse Jumala lasteks!“ **1Jh 3:1**
- „Armsad ärge uskuge igat vaimu, vaid katsuge vaimud läbi, kas nad on Jumalast; sest palju valeprohveteid on välja läinud maailma.“ **1Jh 4:1**
- „Seda ma olen teile kirjutanud, et te teaksite enestel olevat igavese elu, teile, kes te usute Jumala Poja nimesse.“ **1Jh 5:13**

2 JOHANNENESE KIRI

OLUKORD: KIRJUTATUD EFESOSES u 90 p.Kr.

AUTOR: APOSTEL JOHANNES

PÕHITEEMA:

PÜSIMINE JUMALA KÄSKUDES JA ARMASTUSES

TEMAATILINE JAOTUS:

- TERVITUS 1-3
- KÄIMINE TÕES 3-5
- KÄIMINE ARMASTUSES 5-7
- HOIATUSED VALEÕPETUSTE JA VALEÕPETAJATE EEST 7-11
- ÕNNISTUSSÕNAD 12-13

OLULINE PIIBLISALM MEELESPIDAMISEKS:

„Igaüks, kes astub Kristuse õpetusest üle ega jää püsima selle sisse, sellel ei ole Jumalat. Kes püsib selles õpetuses, sellel on niihästi Isa kui Poeg.“ 2Jh 9

3 JOHANNENESE KIRI

OLUKORD: KIRJUTATUD EFESOSES u 90 p.Kr.

AUTOR: APOSTEL JOHANNES

PÕHITEEMA: SUHTLEMINE KAASKRISTLASTEGA

TEMAATILINE JAOTUS:

- TERVITUS, GAAJUSE JUMALAKARTUSE JA LAHKUSE KIITUS 1-8
- DIOTREFESE UHKUS 9-11
- DEMEETRIOSE KIITUS 12
- ÕNNISTUSSÕNAD 13-14

OLULINE PIIBLISALM MEELESPIDAMISEKS:

- „Mul ei ole suuremat rõõmu kui see, et ma kuulen oma lapsi tões käivat.“ **3Jh 4**
- „Armas, ära võta eeskujuks kurja, vaid head!“ **3Jh 11**

JUUDA KIRI

OLUKORD: KRISTLASTEST SÕBRADELE, KOHT TEADMATA (1 Kr 9:5), enne a 70 p.Kr

AUTOR: JEESUSE NOOREM VEND JUUDAS (Mt 13:55; Mk 6:3)

TEMAATILINE JAOTUS:

- TERVITUS JA JULGUSTUS VÕIDELDA PÜHADELE ANTUD USUS EEST 1-3
- HOIATUS LÕTVADE KOMMETEGA KRISTLASTE, VALEÕPETAJATE EEST 4-16
- HOIATUS LÕHESTAJATE EEST 17-19 JA ÜLESKUTSE USUS KASVAMISEKS 20-21
- VAHETEGEMINE EKSITATUTE JA EKSITAJATE VAHEL 22-23
- ÕNNISTAMISE SÕNAD 24-25

OLULINE PIIBLISALM MEELESPIDAMISEKS:

„Aga teie, armsad, rajage endid pühimale usule ja palvetage Pühas Vaimus ja hoidke endid Jumala armastuses ja oodake meie Issanda Jeesuse Kristuse halastust igaveseks eluks!“ Jd 20-21

12 Sa ehid aasta oma headusega
ja su jäljed tilguvad õli.
13 Rohkla vaimud halvendavad
ja kingud võotavad end
ilutsemisega,
14 nurmed rõivastuvad
lambakarjadesse

KÜSIMUSED

